

PERUSLINJA EI MUUTU

Vuonna 1936 ilmestymisensä aloittaneen Alkoholiliikkeen Aikakauskirjan perustajat tuskin osasivat kuvitella, että 60 vuoden kuluttua lehti edelleen ilmestyisi, vielä vähemmän sitä, että julkaisijana ei enää olisi Alko, vaan valtionhallinnon yksikkö. Näin on kuitenkin käynyt. Meneillään on 61. vuosikerta, ja tästä numerosta lähtien Alkoholipolitiikka-lehden julkaisijana on Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes. Julkaisijan vaihtuminen ei aiheuta lehdessä mitään dramaattisia muutoksia, ja lehden toimituksellinen linja jatkuu perustaltaan entisenä.

Alkoholipolitiikka-lehti aikoo säilyttää kriittisen otteensa, ei vain yleisesti, vaan myös suhteessa julkaisijaansa. Voidaan tietysti kysyä, mitkä ovat kriittisyyden tosiasialliset rajat julkaisijan suhteen, eli toisin sanoen, missä määrin kriittinen asenne on vain kuvitelmaa, missä määrin totta, ja kuinka paljon itsesensuuri vaimentaa kritiikkiä, onhan lehden julkaisija myös sen rahoittaja. Tähän kysymykseen lehden toimitus on jäävi antamaan tyhjentävää vastausta.

Jos kuitenkin arvioidaan viime vuosia Alkossa, niin selvästi on havaittavissa, että Alkoholipolitiikka-lehti – samoin kuin skandinaavisilla kielillä julkaistava Nordisk Alkoholidskrift – suhtautui kriittisesti esimerkiksi siihen, miten Alkon johto ja valtion viranomaiset toimivat EU:n suhteen alkoholipoliittisissa kysymyksissä. Konfliktiin tämä ei kuitenkaan johtanut, ilmeisesti siksi, että Alkon silloinen johto hyväksyi lehtien kriittisen roolin myös julkaisijan suhteen. Lehdissä suhtauduttiin epäilevästi myös Alko-Yhtiöiden nykyiseen konserniorganisaatioon ja pidettiin perusteltuna vähittäismyyntiyhtiön irrottamista omaksi yhtiökseen, koska se tukisi nykyisen laajuisen vähittäismyyntimonopolin säilyttämistä. Vaikka Alko-Yhtiöiden johdon taholta kuului arvostelua tämän asenteen vuoksi, yrityksiä kieltää asiaa käsittelevien tekstien julkaiseminen ei ilmennyt.

80-luvun puolivälin jälkeen Alkon johto on estänyt vain yhden artikkelin julkaisemisen Alkoholipolitiikka-lehdessä. Toimitus tosin oli tuolloinkin valmis laittamaan artikkelin lehteen, mutta sen kirjoittanut Alkon toimihenkilö veti esimiehensä, johtokunnan jäsenen, määräyksestä jutun pois. Joskus 80-luvun lopulla lehteen artikkeliksi aiottu Alkon toimintaedellytyksiä koskeva, kantaa ottava juttu julkaistiin pääjohtajan kanssa käydyn keskustelun jälkeen keskustelupuheenvuorona.

Lehdellä oli siis varsin hyvä olla Alkossa. Alkoholipolitiikka-lehden toimituksellinen linja sai yhtiön johdon tuen, eikä johto pyrkinyt käskyin puuttumaan toimituksen työhön. Lisäksi lehdellä oli käytettävissään riittävät taloudelliset voimavarat.

Alkon ryhdyttyä valmistautumaan Suomen EU-jäsenyyden aiheuttamiin muutoksiin maamme alkoholijärjestelmässä kävi selväksi, etteivät alkoholipoliittiset toiminnot, tutkimus, valistus ja erilainen julkaisutoiminta, voi jatkaa Alkossa. Yhtiön sisällä oli tosin aikaisemminkin ollut näkemyksiä, joiden mukaan nämä toiminnot kuuluisivat paremmin johonkin muualle kuin Alkoon. Uudessa tilanteessa ”työntö” voimistui entisestään, ja kun Alkon ulkopuolella taas oli halua saada nämä tehtävät pois Alkosta, ”työntö” ja ”veto” vaikuttivat samaan suuntaan. Lopulliset ratkaisut alkoholipoliittisten toimintojen sijoittumisesta valtionhallintoon tehtiin valtion tämän vuoden talousarviossa.

Alkoholipoliitikka-lehden sisällössä ei ole odotettavissa mitään suuria muutoksia. Lehti julkaisee edelleenkin tieteellisiä artikkeleita, raportoi niin seminaareista kuin lainsäädännön muutoksistakin ja tarjoaa foorumin avoimelle ja kriittiselle keskustelulle. Viime vuosi-
na muutkin päihteet kuin alkoholi – huumausaineet ja lääkkeet – ovat saaneet lehdessä aikaisempaa suurempaa huomiota osakseen. Lisäksi on käsitelty muitakin addiktioita, kuten pelihimoa. Tämä piirre mitä todennäköisimmin voimistuu mm. sen vuoksi, että erilaisien päihteiden sekakäyttö näyttää olevan entistä yleisempää.

Vaikka lehti on osa sosiaali- ja terveyshallintoa, se säilyttää laaja-alaisuutensa. Alkoholilla ja muilla päihteillä on historialliset, kulttuuriset ja ihmisten elämäntapaan liittyvät ulottuvuutensa. Sosiaali- ja terveystieteellinen näkökulma on liian kapea, jos pyritään kuvaamaan päihteidenkäyttöä koskevia tekijöitä koko laajuudessaan. Tämä ei koske vain Alkoholipoliitikka-lehteä tai Nordisk Alkoholtidskriftiä, vaan mitä olennaisimmalla tavalla myös alkoholitutkimusta ja alkoholin riskikäyttöä ehkäisemään pyrkivää valistusta. Näyttää siltä, että tämä seikka ymmärretään myös sosiaali- ja terveyshallinnossa.